

Onderzoeksverantwoording Groninger Panel

Verantwoording van werving en steekproeftrekking van het Panel

Sociaal Planbureau Groningen

Onderdeel van CMO STAMM

2023

Datum: mei 2023

Voor aanvullende vragen: info@sociaalplanbureaugroningen.nl

1. Inleiding

Het Sociaal Planbureau Groningen beheert sinds 2013 het Groninger Panel. Het Groninger Panel is een kwalitatief onderzoeksinstrument waarmee de ervaringen van inwoners van de provincie Groningen in beeld worden gebracht. Het Panel bestaat uit een groep inwoners van Groningen van 18 jaar en ouder. Eind 2018 is het Groninger Panel uitgebreid met het bewonerspanel van Gronings Perspectief, onderdeel van Rijksuniversiteit Groningen. Aan dit Groninger Panel nemen momenteel ruim 6.000 Groningers van 18 jaar en ouder deel.

1.2 Beknopte werkwijze

Het Groninger Panel is een afspiegeling van de Groningse bevolking van 18 jaar en ouder. Het is een mix van jongeren (vanaf 18 jaar), ouderen, hoog opgeleiden, laag opgeleiden, mannen, vrouwen, mensen met veel geld en mensen met minder geld uit alle Groningse gemeenten. Panellleden krijgen circa acht tot tien keer per jaar een digitale uitnodiging toegestuurd om een online vragenlijst in te vullen. Vragenlijsten gaan onder meer over leefbaarheid en woonomgeving, duurzaamheid en energietransitie, veranderingen in het zorglandschap, of sociale verbondenheid in de buurt. Een breed scala aan onderwerpen komt aan bod.

Het Groninger Panel levert voor provincie en gemeenten inzicht en kennis op die gebruikt kan worden in de beleidscyclus. Het levert beleidsmakers, bestuurders, inwoners en de media snel, goede en betrouwbare informatie op over hedendaagse, sociale en maatschappelijke onderwerpen. Mensen kunnen zich niet zelf aanmelden voor het panel maar worden uitgenodigd om lid te worden. Omdat deelname geheel vrijblijvend is en panellleden zich op ieder gewenst moment kunnen uitschrijven, worden regelmatig nieuwe panellleden geworven via steekproeven van gemeenten. De resultaten van de onderzoeken zijn te vinden op www.sociaalplanbureau Groningen.nl. Circa 3 keer per jaar ontvangen de panellleden een nieuwsbrief met daarin de uitkomsten van de onderzoeken.

1.3 Achtergrond Gronings Perspectief

In Gronings Perspectief onderzoekt de Rijksuniversiteit Groningen sinds 2016, o.a. middels een bewonerspanel, de veiligheidsgevoelens, gezondheid en toekomstperspectief van alle Groningers in relatie tot de gaswinning. Dit doen zij in opdracht van de Nationaal Coördinator Groningen. Het bewonerspanel van Gronings Perspectief is sinds eind 2018 samengevoegd met het Groninger Panel. Bijna 1.300 Groningers zijn vanuit het bewonerspanel van Gronings Perspectief overgezet naar het Groninger Panel. Gronings Perspectief blijft onder dezelfde naam voortbestaan. Circa 2 keer per jaar ontvangt het Groninger Panel een vragenlijst van Gronings Perspectief.

2. Werving panelleden

2.1 Onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie bestaat uit volwassenen van 18 jaar en ouder, woonachtig in de provincie Groningen. Personen woonachtig in een instelling (bijvoorbeeld verzorgingshuizen, gehandicaptenzorg of psychiatrische instelling) zijn uitgesloten. Het steekproefkader hiervoor is de Basisregistratie Personen (BRP). Gemeenten houden hierin persoonsgegevens van ingezetenen bij. BRP-gegevens zijn niet vrij toegankelijk. In de Wet basisregistratie personen (Wet BRP) staan de regels om deze gegevens te mogen gebruiken of bekijken. Per gemeente afzonderlijk moet toestemming worden gevraagd om een (aselecte) steekproef te mogen trekken uit de BRP.

2.2 Steekproef

Het Groninger Panel is in 2013 opgezet. Er is toen gestart met een grootschalige, provincie-brede wervingsronde. Deze eerste steekproef is getrokken via Cendris (www.cendris.nl). Cendris beheert alle postadressen in Nederland en heeft een steekproef getrokken van 15.000 inwoners van de provincie Groningen. Deze inwoners hebben een uitnodiging ontvangen voor deelname aan het Groninger Panel. Eind 2013 bestond het Groninger Panel uit circa 1.750 leden (11% respons).

Vervolgens is het Groninger Panel blijvend uitgebreid via steekproeven uit de BRP van gemeenten. Inmiddels hebben alle Groninger gemeenten al drie keer hun medewerking verleend en een steekproef aangeleverd, in de jaren 2015/2016, 2019 en 2023. Elke wervingsronde start met het benaderen van de Groningse gemeenten met het verzoek toestemming te geven voor het trekken van een steekproef. Aan de gemeenten wordt gevraagd aselecte steekproeven te trekken na selectie op leeftijd (18 jaar en ouder) en woonvorm (geen instelling). Hierin wordt per persoon gevraagd om aanhef, volledige naam, adres, postcode, woonplaats, geboortedatum en geslacht. Bij de steekproeftrekking wordt rekening gehouden met de grootte van de gemeente. Omdat de steekproeven op persoonsniveau worden opgevraagd bij gemeenten kan het voorkomen dat er meerdere personen op hetzelfde adres in de steekproef zitten.

Doordat er in het panel op een gegeven moment sprake was van een oververtegenwoordiging van oudere Groningers met een hoger inkomen is besloten vanaf 2019 een gestratificeerde steekproef te trekken. Dit betekent dat er meer jongeren worden aangeschreven en mensen uit buurten met veel sociale huurwoningen, zodat de kans groter wordt dat inwoners met een lager inkomen zich aanmelden. Daarnaast is gepoogd om per gemeente voldoende respondenten te werven, en uit ieder postcodegebied (PC4) minimaal 5 personen in het panel te krijgen, om zo uitspraken te kunnen doen op gemeenteniveau. Deze wervingsrondes hebben ervoor gezorgd dat het Groninger Panel meer jongeren en inwoners met lagere inkomens bevat. Daarnaast kunnen nu representatieve uitspraken worden gedaan op gemeenteniveau.

Om de data van het panel te kunnen gebruiken voor een deelonderzoek van Gronings Perspectief naar sociale samenhang en samenwerking in een aantal focusgebieden, zijn er bij de wervingsronde in 2019 extra inwoners aangeschreven in de wijken Lewenborg (Gemeente Groningen), Appingedam-Opwierde en Delfzijl-Noord.

Om te grote uitval in het Groninger Panel te voorkomen (bijvoorbeeld door verhuizen of sterfgevallen), en aanwas van nieuwe 18-jarigen te realiseren, wordt er periodiek gekeken of er moet worden geworven via het BRP.

2.3 Wervingsmethode

Inwoners kunnen zich alleen op uitnodiging inschrijven voor het Groninger Panel. Nadat de gemeenten de steekproef hebben getrokken, wordt aan desbetreffende inwoners vanuit het Sociaal Planbureau Groningen een persoonlijke uitnodigingsbrief verstuurd inclusief een folder met daarin uitleg over het doel en het nut van het panel. Drie weken na de eerste brief wordt een herinneringskaart verstuurd. In beide documenten staat een persoonlijke inlogcode waarmee mensen de aanmeldingsvragenlijst met achtergrondgegevens kunnen invullen. Voor eventuele vragen is tijdens de wervingsperiode een telefoonteam beschikbaar.

Deelname aan de panelonderzoeken is pas mogelijk na het invullen van een aanmeldvragenlijst met achtergrondkenmerken. De aanmeldvragenlijst bevat de volgende onderwerpen: postcode, geslacht, geboortedatum, type huishouden, positie in huishouden, koop-/huurwoning, geboren en getogen in Groningen, werksituatie, opleidingsniveau, netto maandinkomen. Panelleden kunnen zich te allen tijde uitschrijven.

2.4 Respons panelleden

Voor de wervingsronde in 2015/2016 zijn door de Groningse gemeenten steekproeven van in totaal 51.041 personen geleverd, verdeeld over de Groninger gemeenten. Voor de werving in 2019 bestond de totale steekproef uit 47.478 personen. Daarnaast zijn 1.221 Groningers van het bewonerspanel van Gronings Perspectief overgezet naar het Groninger panel. Voor de wervingsronde in 2023 zijn in totaal 42.534 personen aangeschreven, verdeeld over de Groningse gemeenten. Het is zeer wel mogelijk dat inwoners in meerdere wervingsrondes zijn aangeschreven, immers is de doelpopulatie telkens de totale bevolking van 18 jaar en ouder.

In totaal telt het Groninger Panel momenteel ruim 7.000 Groningers. Door uitval (verhuizen, overlijden of niet langer willen deelnemen) fluctueert de omvang, en loopt het ledenaantal in de jaren na werving terug in aantal actieve leden.

3. Achtergrondkenmerken Panelleden

De achtergrondkenmerken van panelleden worden op persoonsniveau opgeslagen en geven inzicht in het representatieve karakter van het panel. Echter, sommige achtergrondkenmerken kunnen door de tijd wijzigen. Panelleden kunnen zelf hun achtergrondkenmerken aanpassen op een beschermde web-omgeving. Circa eens per twee jaar wordt de panelleden gevraagd of ze recentelijk verhuisd zijn. Daarnaast legt het Sociaal Planbureau Groningen de panelleden elke 3 jaar de aanmeldvragenlijst opnieuw voor, om zeker te zijn dat ook de andere wijzigingen in achtergrondkenmerken worden aangepast.

3.1 Respons

De responspercentages van deelnemers aan een onderzoek worden apart bijgehouden en zijn op te vragen bij Sociaal Planbureau Groningen. Het streven is een minimale respons van 50% per panelonderzoek. Aan de responspercentages is te zien welk onderwerp mensen vooral aansprak. Ter verhoging van de respons en als dank voor hun medewerking aan de vragenlijst, worden bij elke vragenlijst 2 VVV bonnen twv €25,- verloot onder de respondenten.

3.2 Correctie voor non-respons

Om te corrigeren voor non-respons wordt bij iedere uitvraag een weging uitgevoerd. Om een juiste afspiegeling te krijgen van alle inwoners van de provincie boven de 18 (niet-wonend in een instelling) worden de resultaten van de afzonderlijke onderzoeken per gemeente gewogen op leeftijd en opleiding. Respondenten in oververtegenwoordigde groepen krijgen een gewicht kleiner dan 1. En respondenten in ondervertegenwoordigde groepen krijgen een gewicht groter dan 1. Per onderzoek worden de weegfactoren opgenomen in de bijbehorende onderzoeksverantwoording van dat onderzoek. De gewogen bestanden worden alleen gebruikt om de frequentie in de provincie weer te geven. Zodra er statistische toetsen worden gebruikt wordt het ongewogen bestand gebruikt. Dit omdat weging van invloed is op de variantie.

3.3 Onzekerheidsmarges

De uitkomsten van de enquêtes die worden afgenomen onder het panel zijn een schatting van wat er in de doelpopulatie aan de hand is. Er is altijd een afwijking tussen schatting en de werkelijke waarde. Dit is de 'ruis' van de steekproef. Hierom is het belangrijk om onzekerheidsmarges te vermelden per onderzoek. Gezien de laagdrempelige aard van de publicaties die voortkomen uit de onderzoeken worden deze niet in alle publicatie zelf expliciet weergegeven.

4. Privacy

Sociaal Planbureau Groningen wil zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens. Op grond van de privacywetgeving, die Sociaal Planbureau Groningen in acht neemt, is Sociaal Planbureau Groningen daar ook verantwoordelijk voor. Hieronder wordt u geïnformeerd over hoe Sociaal Planbureau Groningen gegevens van panelleden verwerkt en over de rechten die daar bij horen. Deze privacyverklaring is een aanvulling op de Algemene privacyverklaring van CMO STAMM, waar het Sociaal Planbureau Groningen onderdeel van is.

4.1 Werving

De namen en adressen vanuit de BRP van gemeenten worden alleen gebruikt voor het versturen van de uitnodigingsbrief en herinneringskaart. Het bestand met de namen en adressen wordt vervolgens vernietigd (uiterlijk binnen 2 maanden). Het emailadres waarmee het panellid zich aanmeldt, blijft bij Sociaal Planbureau Groningen bekend. Slechts de panelbeheerder heeft toegang tot de emailadressen. Het emailadres wordt op een apart beveiligde database opgeslagen. Emailadressen worden nooit verstrekt aan derden.

4.2 Onderzoeken

De privacy van de deelnemers aan onze enquêtes wordt volledig gegarandeerd op volgende wijze:

- De antwoorden van deelnemers worden gepseudonimiseerd opgeslagen.
- De bestanden worden op een afgeschermd gedeelte van de server bewaard, waar alleen onderzoekers toegang toe hebben. De server is alleen op afstand toegankelijk via een beveiligde verbinding via VPN over SSH.
- De geanonimiseerde databestanden worden gedeeld met Gronings Perspectief via een versleutelde server (Unishare).
- Tot slot worden de gegevens die wij verzamelen alleen voor statistische doeleinden gebruikt. In onze publicaties gaan wij zorgvuldig om met persoonsgegevens. De resultaten van het onderzoek gaan alleen over groepen. Het gaat niet om individuele personen of hele kleine groepen. De uitkomsten zijn dus niet terug te herleiden naar individuen. We hanteren de gedragscode van de VSO.

Het Groninger Panel wordt alleen ingezet voor onderzoeken die worden uitgevoerd door, of in samenwerking met, het Sociaal Planbureau Groningen en Gronings Perspectief.